

DİJİTAL ÇAĞDA YEMEK RİTÜELLERİ: AİLE VE KÜLTÜREL MİRASIN FOLKLORİK DÖNÜŞÜMÜ

Food Rituals in the Digital Age: The Folkloric Transformation of Family and Cultural Heritage

Berrin Sarıtunç¹

ÖZET

Bu araştırma, ailenin klasik yapıdan dijital alana geçişinde kültürel mirasın iletimini folklorik bir bakış açısıyla incelemektedir; geçiş dönemi ritüelleri, yiyecek kültürü ve sosyal pratikler aracılığıyla kültürel devamlılığın evrimini analiz etmektedir. Aile, sadece biyolojik bir varlık olarak değil; aynı zamanda kültürel kimlik, toplumsal bellek ve geleneksel bilgileri nesilden nesile ileten bir sosyal yapı olarak da tanımlanır. Doğum, evlilik ve ölüm gibi geçiş ritüelleri, toplulukların inanç sistemlerini, değerlerini ve toplumsal rolleri belirleyen kritik kültürel bileşenlerdir. Kına gecesi, düğün merasimi, mevlit ve cenaze yemeği gibi adetler hem anlam hem de işlev açısından kültürel belleğin birer temsilcisidir. Yemek kültürü, yalnızca biyolojik bir tüketim biçimi değil; kimlik oluşumu ve nesiller arası ilişkilerin güçlendirilmesinde önemli bir unsurdur. Nesiller boyunca iletilen yemek tarifleri, sofraya hazırlığı ve mutfakla ilgili sözlü ipuçları, dayanışma kültürünün kavranmasını ve güçlenmesini desteklemektedir. Ancak dijitalleşmenin artışı, aile içindeki yüz yüze iletişimlerini azaltmış ve kültürel unsurları dijital ortamlara kaydırmıştır. Sosyal medya alanları, dijital tarif koleksiyonları ile çevrim içi seremoniler videoları gibi yeni imkanlar, geleneksel bilgi ve deneyimlerin aktarımında hem fırsatlar sunmakta hem de kısıtlamalar getirmektedir. Dolayısıyla bu çalışma, kültürel mirasın aktarımında ailenin işlevini, ritüel pratiklerin dönüşümünü ve yemek kültürünün dijitalleşmeyle kazandığı yeni boyutları bütüncül bir bakış açısıyla tartışmayı amaçlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Folklor, kültürel miras, aile, dijitalleşme, geçiş dönemleri, ritüeller, yemek kültürü.

ABSTRACT

This study examines the transmission of cultural heritage during the transition of the family from its classical structure to the digital sphere from a folkloric perspective, analyzing the evolution of cultural continuity through rites of passage, food culture, and social practices. The family is defined not only as a biological entity but also as a social structure that conveys cultural identity, collective memory, and traditional knowledge across generations. Rites of passage such as birth, marriage, and death are critical cultural components that shape communities' belief systems, values, and social roles. Practices such as the henna night, wedding ceremonies, mevlid recitations, and funeral meals serve as representations of cultural memory both in meaning and in function. Food culture, likewise, is not merely a form of biological consumption but an essential element in identity formation and the strengthening of intergenerational ties. Recipes transmitted across generations, table settings, and oral instructions related to the kitchen support the comprehension and reinforcement of a culture of solidarity. However, the rise of digitalization has reduced face-to-face interactions within the family and shifted cultural elements into digital spaces. Social media platforms, digital recipe collections, and online ritual videos constitute new opportunities as well as limitations in the transmission of traditional knowledge and experience. Within this framework, the study aims to compare classical modes of transmission with the effects of digitalization, and to analyze the role of the family in transmitting cultural heritage through rites of passage, gastronomic culture, and ritual practices. Thus, this study aims to discuss the role of the family in the transmission of cultural heritage, the transformation of ritual practices, and the new dimensions acquired by culinary culture through digitalization from a holistic perspective.

Keywords: Folklore, cultural heritage, family, digitalization, rites of passage, rituals, culinary culture.

1. ORCID: 0000-0001-8662-6562

1. Dr. Öğr. Üyesi. Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi, berrinsaritunc@subu.edu.tr

This article is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International license.

Bu makale Creative Commons Atf-Gayri Ticari 4.0 Uluslararası Lisansı ile lisanslanmıştır.

Sarıtunç, B. (2025). "Dijital Çağda Yemek Ritüelleri: Aile ve Kültürel Mirasın Folklorik Dönüşümü" *Akademi Sosyal Bilimler Dergisi*, C. 12, S. 36, s.258-272.

Makale Geliş Tarihi: 20 Temmuz 2025 Kabul Tarihi: 24 Eylül 2025

EXTENDED ABSTRACT/GENİŞLETİLMİŞ ÖZET

In the contemporary digital age, the traditional family structure as a transmitter of cultural heritage is undergoing significant transformation. This study aims to analyze the role of the family in the transmission of cultural values and practices from a folkloristic perspective, particularly in the context of increasing digitalization. Drawing upon theoretical frameworks from folklore studies, cultural anthropology, and media theory, the paper investigates how rites of passage (such as birth, marriage, and death), culinary traditions, and everyday social practices are reshaped in the digital sphere. The research focuses on the tension between continuity and change in cultural transmission, using the family as a focal point for both traditional and modern cultural flows. Historically, the family has served not only as a biological and social unit but also as a key institution for the preservation and communication of intangible cultural heritage. Practices such as henna nights, funeral meals, wedding processions, and religious commemorations have traditionally reinforced communal values, social roles, and intergenerational bonds. Likewise, culinary culture—includ

ing orally transmitted recipes, table settings, and food-related narratives—has acted as both a symbolic and functional medium of identity construction. These practices were largely sustained through direct interpersonal interaction and embodied learning within the family environment.

However, the proliferation of digital technologies has fundamentally altered these transmission pathways. Social media platforms, digital food archives, and online ritual recordings have redefined how knowledge, values, and experiences are shared and stored. While digital tools offer increased accessibility and archival potential, they also fragment the experiential and symbolic dimensions of cultural rituals. For instance, traditional rituals that were once localized and experienced communally are now often performed with the intention of being shared online, leading to aestheticization and personalization. This shift poses risks of decontextualization, loss of symbolic depth, and the dilution of collective memory.

The work also integrates examples from global practices. In Latin America, the Quinceañera—a coming-of-age ritual rooted in Catholic tradition—has evolved into a highly visual, choreographed event tailored for social media audiences. Similarly, Aboriginal "walkabout" and "initiation" rituals in Australia, traditionally grounded in physical and spiritual isolation in nature, are now being recorded and disseminated online, raising questions about the commodification of cultural intimacy. In countries like Japan, South Korea, and Finland, however, innovative digital platforms have been developed to integrate family-based cultural heritage with digital preservation strategies. Examples include Japan's "Living National Treasures," Korea's Digital Cultural Heritage Archives, and Finnish youth learning indigenous Saami traditions via virtual museums and social platforms.

In light of these developments, the paper argues for the development of multi-dimensional strategies to protect the integrity of family-based cultural transmission. In Turkey, where 2025 has been declared the "Year of the Family," the study calls for interdisciplinary collaborations among municipalities, universities, and cultural heritage experts to identify knowledge-bearers, archive transitional rituals, and promote culinary heritage through both narrative and practice. Additionally, educational materials, public service announcements, and Ministry of Education initiatives should be aligned to reinforce cultural continuity in the digital era.

In conclusion, this study underscores that the family remains not only a carrier but also a co-creator and interpreter of cultural heritage. As digitalization transforms the forms and meanings of transmission, families must be supported through culturally sensitive digital literacy, inclusive media representations, and the valorization of embodied cultural knowledge. Only then can cultural sustainability be achieved in both local and global contexts.

GİRİŞ

Kültürel miraslar, bir toplumun unsurlarının maddi ve manevi değerlerinin toplamıdır. Bu değişimin nesilden nesile aktarımı, kültürel sürekliliğin ve toplumsal bütünlüğün korunmasında önemli bir rol oynamaktadır (Smith, 2006, s.17). Aktarımın en güçlü ve doğal ortamı, aile yapısıdır. Aile, bireyin sosyalleştiği ilk çevrelerin ötesinde, değerler sisteminin, inançların, geleneklerin ve pratik bilgilerin derinlemesine analiz edildiği bir öğrenme ortamıdır (Güvenç, 1995, s. 200; Turğut, 2017, s.93). Aile yapısı, sahip olduğu sosyal ve kültürel işlevleri sayesinde folklorik değerlerin korunmasında ve nesiller arası geçişte en etkili unsurlardan biri olarak dikkati çeker. Doğum, evlenme ve ölüm gibi insanın önemli anlarında gerçekleştirilen ritüeller ve inançlar, kültürel kapasitenin etkin bir şekilde sürdürüldüğü sembolik alanlardır (Van Gennep, 1960, s.85). Anadolu'da kına geceleri, doğum sonrası lohusalık gelenekleri, mevlitler, düğün ve cenaze yemekleri gibi uygulamalar inanç ve sosyal dayanışma ağlarının yeniden şekillendiği alanlar haline gelmektedir (Kalafat ve Ulutin, 2015, s. 72; Öztürkmen, 1998, s.101). Benzer şekilde, yemek kültürü yalnızca tanıtım amaçlı bir etkinlik değil, aynı zamanda kuşaklar arası iletişimin, dayanışmanın ve kimlik oluşumunun aracı rolünü üstlenmektedir (Goody, 1982, s. 66; Semiz Türkoğlu, 2025, s. 379). Ancak günümüzde dijitalleşme, geleneksel dönüşüm biçimlerinde farklılıklar ve değişimlere yol açmaktadır. Aile içi değerlerin iletiminde yeni kanalların (sosyal medya, dijital platformlar, çevrimiçi arşivler vb.) rol oynamasına neden olmuştur (Gere, 2008, s.8; Kunt, 2023, s.49). Dijitalleşme süreci, teknolojik yeniliklerin ötesinde toplumsal düzeni ve kültürel uygulamaları dönüştüren bir paradigma kaymasını ifade eder. Charlie Gere'nin (2008) vurguladığı üzere, dijital kültür, gündelik yaşamı kesintisiz bir medya ortamına dönüştürerek zaman, mekân ve etkileşim biçimlerini yeniden yapılandırmaktadır. Bu dönüşüm özellikle aile kurumunda belirginleşmekte; yemek paylaşımı, bayram kutlaması veya geçiş ritüelleri gibi geleneksel birliktelikler, dijital platformlarda yeniden üretilmektedir. Örneğin, eskiden aile büyüklerinden yüz yüze öğrenilen geleneksel yemek tarifleri, artık sosyal medya üzerinden “reels” ya da “YouTube vlog”ları aracılığıyla yayılmakta ve tarifi içeriği kadar görselliği de ön plana çıkmaktadır. Gere'nin “bilginin plastik doğası” olarak tanımladığı bu durum, kültürel aktarımın estetikleştirilmiş, kişiselleştirilmiş ve performatif hale gelmesine neden olur. Aile mahremiyetine dayalı ritüel alanlar, dijital medya aracılığıyla kamusallaşırken, içerikler bağlamsal derinliğinden uzaklaşabilmekte; geleneksel yapılar ise görsel beğeniye ve bireysel vitrine dönüşebilmektedir. Bu süreçte, kültürel pratiklerin aktarımı kadar onların nasıl temsil edildiği ve toplumsal olarak nasıl anlamlandırıldığı da dönüşmektedir. Gere (2008, s.105) bu dönüşümü Gere (2008), dijital kültürü ‘bilginin plastik doğası’ kavramıyla tanımlar ve bunun kültürel aktarımı dönüştürdüğünü belirtir. Bu dijital mecralar, bir yandan kültürel öğelerin görünürlüğünü artırarak geniş kitlelere ulaşmasını sağlamakta; diğer yandan ise yüzeyselleşme, bağısızlaşma ve kimlik erozyonu risklerini beraberinde getirmektedir (Smith ve Akagawa, 2009, s.9; Kirshenblatt-Gimblett, 2004, s.5). Bu çalışma, söz konusu dönüşüm sürecini folklorik bir bakış açısıyla ele almakta ve ailevi kültürel mirasın aktarımında, geçiş dönemi uygulamalarından yemek kültürüne uzanan yansımalarını dijital çağ bağlamında sorgulamayı amaçlamaktadır. Böylelikle, geleneksel aktarım araçları incelenirken dijitalleşmenin sunduğu yeni imkânlar ve sınırlılıklar karşılaştırmalı bir değerlendirmeye tabi tutulacaktır.

1. Literatür

Kültürel mirasların aktarımı, özellikle son yıllarda UNESCO raporlarında yer alan bilim literatüründe önemli bir araştırma konusu haline gelmiştir. UNESCO'nun 2003 Sözleşmesi, somut olmayan mirasın yalnızca uygulamaları değil, aynı zamanda dini ve kültürel değerleri de içerdiğini vurgulamaktadır (UNESCO, 2003). Bu değerlerin sürdürülebilir biçimde aktarılabilmesi ise, bireyin içinde doğduğu aile kurumu başta olmak üzere, onu kuşatan geleneksel sosyal yapılarla doğrudan ilişkilidir (Güvenç, 1995, s. 200; Turğut, 2017, s.93). Aile, biyolojik ve sosyal birlik olmasının yanında, kültürel kodların ve inanç pratiklerinin nesiller arasında taşınmasını mümkün kılan kutsal bir mekân niteliği taşır. Geçiş dönemleri bireyin toplumsal kişiliğinde dönüşüme neden olan eş zamanlı süreçleri ifade eder. Van Gennep (1960, s. 9), bu ritüellerin toplumsal düzeninin devamlılığına hizmet eden sembolik yapıların olduğunu vurgulamaktadır. Anadolu halklarında ise bu geçişler, İslami inanç sistemiyle bütünleşmiş ritüeller aracılığıyla yaşatılır. Mesela mevlit okutma, dua etme, sadaka verme, helva dağıtma gibi uygulamalar; bireysel olayları toplumsal yapıda anlamlandıran ve kolektif kimliğini pekiştiren unsurlar hâline gelmiştir (Kalafat ve Ulutin,

2015, s. 3). Öztürkmen (1998, s. 103), bu tür pratiklerin modernleşme ve şehirleşme süreci içerisinde biçim değiştirdiğini bununla birlikte maddi unsurlarda formlarda yaşamaya devam ettiğini belirtmektedir. Sarıtuğ'un (2022) sosyal medya ve değerler eğitimi üzerine yaptığı doktora çalışmasında, ailenin bireyin dinî ve ahlakî değer dünyasındaki rolü açık bir biçimde vurgulanmaktadır. Güvenç'e göre aile, biyolojik bir çerçevenin ötesinde; mahremiyetin şekillendiği, kültürel normların öğrenildiği ve değerlerin aktarıldığı başat bir toplumsal kurum niteliğindedir. (Güvenç, 1995, s. 200). Özellikle sosyal medya gibi kamusalılığı teşvik eden dijital ortamlarda, bireyin özel alanına dair sınırlar belirsizleşmekte; mahremiyetin sınırları yeniden tanımlanmaktadır. Bu noktada aile, bireye dijital platformlarda "edep, saygı, mahremiyet" gibi değerleri öğretme ve onun dijital görünürlük kültürüyle baş etmesinde rehberlik etme açısından kritik bir konumda yer almaktadır. Sarıtuğ'un tespitlerine göre, geleneksel kültürel mirasın taşıyıcısı olan aile, dijitalleşen yaşam biçiminde de bu işlevini sürdürebilmek için değer temelli bir bilinç geliştirmeli; bireyi hem manevi hem de etik açıdan desteklemelidir. Aksi takdirde, kültürel mirasın temel unsurlarından biri olan mahremiyet anlayışı, yüzeysel dijital temsillerle zayıflayabilir. Bu nedenle, ailenin hem dijital medya okuryazarlığı hem de kültürel aktarım açısından desteklenmesi, sürdürülebilir bir değer aktarımının sağlanması için zorunludur.

Bu bağlamda bu çalışma, literatürdeki mevcut tartışmaları din, değer ve aile sürecinde yeniden değerlendirmelerde bulunmayı, kültürel çeşitliliğin dijital çağda ne şekilde yeniden üretildiğini analiz etmeyi amaçlamaktadır. Geçiş dönemleri ve yemek kültürü bu analizde anahtar rol oynamaktadır. Çalışma, halkbilimi disiplini ile kültürel miras aktarımı arasında bütüncül bir ilişki kurup değerlendirecektir.

2. Yöntem

Bu çalışma, nitel araştırma yöntemine dayalı olarak tasarlanmıştır. Araştırmanın temel amacı, ailenin kültürel miras aktarımının gelenekselden dijitalleşme sürecini folklorik bir bakış açısıyla incelemek ve bu süreçte geçiş ritüelleri, yemek kültürü ile kültürel pratiklerin taşıdığı izleri ortaya koymaktır. Bu doğrultuda literatür taraması, içerik analizi ve bibliyografik çözümleme tekniklerinden yararlanılmıştır. Literatür inceleme aşamasında TR Dizin, DergiPark, ULAKBİM, Google Scholar, JSTOR ve ProQuest veri bankaları başvurulmuştur. Aramalarda Türkçe ve İngilizce anahtar kelimeler kullanılmıştır: 'folklor', 'kültürel miras', 'geçiş ritüelleri', 'yemek kültürü', 'aile', 'dijitalleşme', 'intangible cultural heritage', 'ritüeller', 'food culture'. Arama sonuçları ile toplamda 146 kaynağa erişilmiş, tekrar eden ve konu ile ilgisi olmayan çalışmalar çıkartılmış, 78 kaynak inceleme için tercih edilmiştir. Bu seçim aşamasında özellikle 2000 yılından sonra yayımlanmış, hakemli dergilerde bulunan ve doğrudan konu ile ilgili akademik araştırmalar öncelikle incelenmiştir.

Seçilen kaynaklar, içerik analizi yöntemi ile değerlendirilmiştir. Öncelikle açık kodlama ile temel kavramlar elde edilmiş, daha sonra eksenel kodlama aracılığıyla bu kavramlar 'aile yapısı', 'ritüel fonksiyonları', 'kültürel farklılıklar', 'yemek alışkanlıkları' ve 'dijitalleşme' eksenlerinde tematik gruplara ayrıştırılmıştır. Analiz sürecinde çeşitli zaman dilimlerine ait araştırmalar karşılaştırılarak benzerlikler, farklılıklar ve süreklilik özellikleri belirtilmiştir. Ayrıca, bibliyografik analizle kaynakların yıllara, konulara ve ülkelere göre dağılımları incelenmiştir.

Elde edilen veriler betimleyici bir yöntemle analiz edilmiş; aile yapısının kültürel miras aktarımındaki işlevinin geleneksel ve dijital dinamiklerle nasıl bir etkileşim içinde olduğu kapsamlı bir şekilde sunulmuştur. "Tablo 1'de literatür tarama sürecinde kullanılan veri tabanları, anahtar kelimeler, ulaşılan ve seçilen makale sayıları detaylı bir şekilde sunulmuştur.

Tablo 1: Literatür taraması

	Veri Tabanı	Kullanılan Anahtar Sözcükler	Ulaşılan Yayın Sayısı	Seçilen Yayın Sayısı
1	TR Dizin	folklor, kültürel miras, geçiş ritüelleri	22	12
2	DergiPark	aile, yemek kültürü, dijitalleşme	28	17
3	ULAKBİM	kültürel miras, aile, folklor	18	9
4	Google Scholar	intangible cultural heritage, digitalization, family, ritual	40	20
5	JSTOR	rituals, food culture, tradition	20	11
6	ProQuest	heritage transmission, family, digital culture	18	9

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

3. Bulgular ve Tartışma

3.1. Geçiş Dönemleri ve Ritüel Uygulamalar

Geçiş dönemleri, bireyin yaşamındaki sosyal statü değişimlerini toplumsal düzeyde anlamlı hâle getiren sembolik ritüel işlemleridir. Van Gennep'in (1960, s. 91) kuramsal çerçevesine göre geçiş ritüelleri, 'ayrılma', 'geçiş' ve 'birleşme' olmak üzere üç aşamadan oluşur. Bu aşamalar, bireysel deneyimlerin ötesinde kültürün kendi üretimini yeniden canlandığı bir süreçtir. Kültür, bu geçiş evrelerini kendine özgü değerler ve pratiklerle sembolize eder. Genel olarak ritüeller, bir toplumun kolektif geçiş yöntemlerini, inanç sistemini ve aile yapısını yansıtan temel göstergeler niteliğindedir. Anadolu halk kültüründe doğum, evlilik ve ölüm bireysel deneyimlerden öte, inançlarla, geleneklerle ve toplumsal rollerle bütünleşen kültürel performans alanlarıdır. Kına gecesi, gelin alma, lohusa ziyaretleri, mevlit okuma ve cenaze yemekleri gibi uygulamalar hem duygusal birliktelik oluşturur hem de kuşaklar arası değer aktarımına aracılık eder (Kalafat ve Ulutin, 2015, s. 2). Bu ritüellerde yer alan nesneler (kına, başörtüsü, mevlit şekeri), sözlü anlatılar (mani, türkü, dua) ve hızlı pratikler (ağlama, zılgıt, alkış) doğrudan

Farklı kültürlerde benzer ritüel örnekleri görülebilir. Örneğin, belli yaşlardaki tapınak çocuklarının onurlandırıldığı Japon "Sichigosan" (7-5-3) etkinliği, sosyal ve dini geçiş ritüellerini kapsamaktadır. Yahudi geleneğinde "Baa / Bat Mitzvah," bir kişinin dini yükümlülüklerini kutlayan bir geçiş ritüelidir. Hindistan'daki düğün gelenekleri, kast, din ve bölgeye göre değişiklik gösterir; bu da "Detectectapadi" töreni gibi kutsal ritüellerle aile ve Tanrı'nın varlığına bağ kurmak demektir. Bu uygulamaların hepsi, kutsallığı ritüeller ve aile kültürel yapıları aracılığıyla güçlendirir. Modern toplumun geçiş ritüelleri de biçimsel bir yapı sergilemez. Fonksiyonel ve sembolik açıdan kayda değer bir değişimdir. Bireyselleşme, dijitalleşme ve ticarileşme süreçleri bu ritüellerin geleneksel bağlamlarından ayrılmasına ve yeni sunumlar, ifadeler ile tüketim biçimlerinin ortaya çıkmasına neden olmuştur (Turner, 2006, s. 98; Kirshlet - Gimblett, 2000, s. 58). Ritüel değişiklikleri sadece kültürel belleği değil aynı zamanda aileyi de etkiler.

Latin Amerika'daki Quinceañera ritüeli, daha önce Katolik inancına dayalı geçiş törenleri olarak gerçekleştirilen bu kutlamalar, sosyal medyada paylaşıma uygun görsel şovlara dönüşmektedir; genç kızlar için abartılı koreografi, gösterişli kıyafet ve estetik formlar dijital ortamda öne çıkarılmaktadır (González, 2019, s. 86). Bu durum, ritüelin kutsal işleyişidir. Aile bağları yerine, bireysel gösteriler ve tüketim için faydalı formlara ihtiyaç duyulduğunu göstermektedir. Benzer bir dönüşüm, Batı Afrika'da Yoruba'da oluşan düğün törenlerinde de gözlemlenmektedir. Geleneksel olarak çeyiz listesi ve tanışma törenleri gibi sosyal bağları güçlendiren unsurlar, bugün profesyonel organizasyon şirketleri tarafından yürütülmekte ve törenler Instagram üzerinden canlı olarak yayınlanmaktadır (Awokesinro, 2021, s. 3). Bu pratik, bir yandan olayın görünürlüğünü artırırken; öte yandan, görsellik ve bireysel öne çıkma arzusu ile yapılandırılmaktadır. Avustralya'daki Aborjin kabilelerinde, çocukluktan yetişkinliğe geçişin

simgeleyen " "walkabout" ve "initiation"ritüelleri, gelenekselde doğa içinde uzun süreli yalnızlıkla şekillenmekteyken; günümüzde bu veriler videolarla belgelenmekte ve dijital arşivlere dahil edilmektedir. Bu değişim, bir yandan kültürel sürdürülebilirliği belgelemek açısından önemlidir fakat ritüelin mahremiyetine ve fiziksel boyuta zarar verebilmektedir (Shiri, Howard & Farnel, 2021, s.3).

Tüm bu örnekler aile yapılarının kültürel ritüellerdeki rolünü ve ritüel dönüşümünün toplumsal uyum ve kültürel devamlılık üzerindeki etkisini göstermektedir. Ritüeller estetik bir performanstan çok daha fazlasıdır. Aynı zamanda aile değerlerinin aktarımı, iletişim, nesil ve toplumsal bütünlüğün temel bileşenleridir. Dolayısıyla mesele sadece kültürel mirası korumakla ilgili olmayıp aynı zamanda uyum ve toplumsal istikrarı sürdürmede de önemlidir (Smith ve Akagawa, 2009, s.112; UNESCO, 2003).

Modern zamanlarda, bu ritüellerin şekli ve bağlamı önemli ölçüde değişmiştir. Geleneksel Türk düğün alayı artık yaygın değildir. Mevlitler günümüzde yalnızca camilerde ve ev ortamlarında değil, dijital platformlarda da devam etmektedir. Gelin hamamı fotoğrafları Instagram'da, mevlit kayıtları YouTube'da veya WhatsApp grubunda paylaşılabilmektedir. Bu ritüeller görünürlüğü artırmayı hedeflemekte ve görüldüğü kadar varsın anlayışına hizmet etmektedir. Ancak bu yüzeysel bir temsil yolu olduğu için manevi derinliği, bağlayıcılığı ve aidiyet hissi zayıftır (Gere, 2008, s. 53; Kunt, 2023, s. 50).

Amerika Birleşik Devletleri ve Avrupa'da geçiş ritüelleri, geleneksel aile yapılarının başlangıcında bireyselleştirilmiş ve kişiselleştirilmiş etkinliklere dönüşmüştür. Batı'da bu ritüeller, dini nitelikten uzaklaşarak estetik performanslar hâline gelmiştir. Ölüm ritüelleri de giderek yaşamı kutlama pratiklerine yerini bırakmıştır. Bu dönüşüm, ritüellerin temel işlevleri olan sosyal bağların güçlenmesi ve kutsal değerlerin korunması yönünü zayıflatmaktadır. Dijital ortam ise, ritüellerin görselleştirilmiş ve ticarileştirilmiş bir versiyonunun zeminini hazırlamaktadır (Kirshenblatt-Gimblett, 2004, s. 58). Buna karşılık İslam toplumlarında, özellikle kırsal ve muhafazakâr bölgelerde geçiş ritüelleri hâlen güçlü biçimde yaşatılmakta; dinî referanslar bu ritüellerin merkezinde yer almaya devam etmektedir. Türkiye'de cenaze yemekleri, sadaka verme, dualar ve helva kavurma gibi uygulamalar yalnızca ölen kişiye yönelik manevi ibadetler olarak değil, aynı zamanda toplumsal dayanışmanın somut bir göstergesi ve aile içinde dinî değerlerin kuşaktan kuşağa aktarımında işlevsel bir unsur olarak sürdürülmektedir (Dağı & Minez, 2022, s. 670; Yıldız ve Akbaba, 2018, s. 89). Sonuç olarak, geçiş dönemleri, geleneksel toplum yapılarında hem bireyin hem de ailenin sosyal statüsünü yeniden kuran, değerleri pekiştiren ve kimlik oluşturan güçlü kültürel kodlardır. Dijitalleşme ile birlikte bu kodlar farklı platformlarda yeniden üretilmekte; ancak bu üretim sürecinde geleneksel değerler ya yüzeysel biçimde temsilleşmekte ya da kültürel bağlamdan kopma riskiyle karşı karşıya kalmaktadır. Bu nedenle dijital çağda geçiş ritüellerinin folklorik ve dini boyutları gözetilerek, bağlam duyarlılığıyla aktarılması büyük önem arz etmektedir.

3.2. Ailede Yemek Kültürü ve Miras Aktarımı

Yemek kültürü, beslenme ihtiyacının ötesinde toplumsal kimliğin oluşumuna katkı sağlamakta ve kuşaklar arasında sosyal bağların kurulmasında belirleyici rol oynamaktadır (Goody, 1982, s. 58; Douglas, 1972, s. 68; Özdemir, 2018, s. 160).

Geleneksel Türk mutfağında tarifler sözlü olarak aktarılır ve zaman "el alışkanlığı", ölçü "göz kararı" ve yöntem "aile büyüklerinden öğrenme" yoluyla kuşaktan kuşağa aktarılır. Kadınlar bu aktarım sürecinde önemli bir rol oynar. Gelinin kayınvalidesinden öğrendiği yemek adabı, annenin sabah kahvaltısı yapma şekli ve ninenin hamur yoğurma yöntemi hem günlük hem de törensel yemek ritüellerinin temelini oluşturur (Semiz Türkoğlu, 2025, s. 380, Curkan, Kasaroğlu & Avcı, 2022, s. 103). Bu bilgiler yazılı değildir, ancak toplumsal hafızanın damakta, kokuda ve sofrada var olan biçimi olarak var olmaktadır.

Bayram sabahlarında kurulan kalabalık kahvaltı sofraları, kandil gecelerinde dağıtılan lokmalar, doğum yapan bir kadına sunulan 'lohusa şerbeti' ve cenaze evinde dağıtılan helva, toplumsal dayanışmanın ve dinî temsiliyetin güçlü

göstergelerindendir (Irmak, 2024, s. 5). Bu tür ritüeller, yalnızca fiziksel beslenmeyi desteklemekle kalmaz; aynı zamanda manevi tatmin, toplumsal birliktelik ve kimlik inşasına da katkı sunar. Anadolu’da hâlen varlığını koruyan ‘birlikte yenen yemek kutsaldır’ inancı, toplumsal bağların pekişmesine ve saygı değerlerinin kuşaktan kuşağa aktarılmasına aracılık etmektedir. Türk-İslam geleneğinde cenaze ve hayır yemekleri, sadaka verme, dualar ve helva kavurma gibi uygulamalar, yalnızca manevi görev değil; aynı zamanda aile içi dayanışmanın ve dinî değerlerin aktarımının somut araçlarıdır (Dağı & Minez, 2022, s. 671, Yıldız & Akbaba, 2018, s. 88, Irmak, 2024, s. 6). Bu uygulamalar, Bakara Suresi’ndeki ‘sadakaları gizlice vermenin daha hayırlı olduğu’ vurgusu ile Müslim’de geçen ‘goody hadisi gibi dinî referanslarla da desteklenmektedir (Kur’an, Bakara 2:271; Müslim, Sahîh, Kitâbü’l-Müsâfirîn, s. 84, Buhârî, el-Câmi‘u’s-Sahîh, Kitâbü’l-Edeb, s. 27).

Mutfak aynı zamanda aile içi rollerin sahnelendiği bir mekândır. Sofra başındaki otorite hiyerarşisi, erkeklerin oturma düzeni, çocukların servis sırasındaki davranışları ve kadınların yemek hazırlığındaki sorumlulukları, kültürel değer sistemini ve toplumsal cinsiyet rollerini görünür kılar (Douglas, 1972, s. 68; Goody, 1982, s. 58). Bu bağlamda Mary Douglas, yemek pratiklerinin toplumsal sınıflandırmaların ve saflık/kirlilik ayrımlarının bir göstergesi olduğunu vurgularken; Jack Goody, mutfak kültürünü toplumsal hiyerarşilerin yeniden üretildiği bir alan olarak yorumlamaktadır. Benzer şekilde Lévi-Strauss (1966), yemek pişirme süreçlerini ‘çiğ-pişmiş-çürümüş’ üçlemesi üzerinden kültürel yapının bir yansıması olarak ele almıştır. Dolayısıyla yemek, yalnızca biyolojik bir ihtiyaç değil, aynı zamanda kültürel kodların işlendiği, değerlerin yeniden üretildiği ve toplumsal ilişkilerin görünür kılındığı bir ritüel alanıdır.

Bu noktada Appadurai’nin (1981) “gastro-politika” kavramı da önemlidir. Ona göre yemek, yalnızca bireysel damak tadına hitap eden bir pratik değil; aynı zamanda toplumsal statü, otorite, iktidar ilişkileri ve kimlik inşasıyla yakından ilişkilidir. Anadolu’daki toplu yemek pratikleri, bir yandan kutsal bir işlev taşıırken, diğer yandan da toplumsal hiyerarşilerin ve rollerin yeniden üretilmesine aracılık etmektedir. Dolayısıyla mutfak ve yemek ritüelleri hem dini hem de toplumsal düzlemde kültürel mirasın en güçlü taşıyıcı unsurlarından biridir. “Kaşığımızdaki Değerler, Soframızdaki Adap” başlıklı proje kapsamında elde edilen bulgular, gençlerin geleneksel sofra kültürüne olan mesafesinin giderek arttığını göstermektedir. Araştırmaya göre, katılımcıların %68’i aileleriyle birlikte düzenli olarak yemek yemediklerini belirtmiştir. Bununla birlikte gençlerin %75’i, yemekten önce veya sonra dua etmek gibi dinî içerikli sofra adabını bilmediğini ya da uygulamadığını ifade etmiştir. Katılımcıların %64’ü Türk mutfağının unutulmaya yüz tuttuğunu düşünürken, %80’e yakını ise dışarıda yemek yedikleri mekânlarda geleneksel Türk yemeklerine ulaşmakta zorlandıklarını dile getirmiştir. Elde edilen bu veriler hem aile yapısının hem de mutfak kültürünün kültürel aktarım sürecinde zayıflayan bir işlevselliğe doğru evrildiğini ortaya koymaktadır (Şanlier, Cömert ve Durlu Özkaya, 2012, ss. 152–161).

Bununla birlikte, sözlü ve deneyimsel aktarım son yıllarda dijitalleşmenin etkisiyle giderek zayıflamaktadır. Günümüzde yemek tarifleri, sosyal medya, YouTube videoları ve yemek blogları aracılığıyla daha yaygın biçimde, fakat çoğu zaman bağlamından kopuk şekilde paylaşılmaktadır (Kunt, 2023: 60). Dijital mecralarda yemek, sadece hazırlanıp sunulan bir pratik olmaktan çıkarak, görsel estetik ve performans unsurlarıyla temsil edilen bir içerik haline gelmektedir (Kirshenblatt-Gimblett, 2004, s. 5). tarifin kaynağı ya da ritüelle aktarılış biçimi değil, ‘kaç beğeni aldığı’ ön plana çıkmaktadır. Dolayısıyla yemek, toplumsal bir deneyim alanından bireysel bir performans pratiğine evrimleşmiştir. Büyükşehirlerde yaşayan ve geleneksel mutfak yöntemlerinden uzaklaşan bireyler için dijital tariflere ulaşmanın kolaylığı önemli bir artıdır. Fakat bu durumun olumsuz yanları arasında aile içindeki öğrenme ortamının zayıflaması ve mutfağın duygusal ile sembolik rolünün azalması yer almaktadır. Bu nedenle, geleneksel mutfak kültürünün anlam katmanlarını da kapsayacak şekilde yemek tariflerinin dijital platformlara aktarılması büyük bir öneme sahiptir (Hjarvard, 2011, s. 26; Campbell, 2012, s. 119) folklorik sembolleri içerir.

Sonuç

Bu çalışma, folklorik bir perspektiften aile merkezli kültürel mirasın dijitalleşme sürecinde nasıl dönüştüğünü, geçiş ritüelleri, yemek kültürü ve sosyal uygulamalar ile değerlendirmektedir. Aile, sadece biyolojik bağlarla tanımlanan bir yapı olmanın ötesinde; aynı zamanda kültürel kimliğin, toplumsal hafızanın ve değerlerin transferinin en önemli aracıdır. Dijital çağda, yüz yüze iletişim yöntemlerinin bölünmesi, kültürel sembollerin bağlamından kopması ve geleneksel hikayelerin yüzeyselleşme riski artış göstermektedir. Özellikle kandil lokmaları, düğünler ve cenaze yemekleri gibi ritüeller, sosyal medyada genellikle estetik olarak sade bir biçimde gösterilmektedir. Bu gösterim biçimi, bir taraftan ritüellerin daha çok insanla buluşmasını sağlarken, diğer taraftan bunların sahip olduğu manevi, toplumsal ve sembolik derinliği azaltmaktadır. Dijital platformlarda yapılan paylaşımlarda, beraber yemek yemenin önemi, toplumsal dayanışma hissi ya da dini sembollerin derin anlamı genellikle ikinci plana atılmakta; bunun yerine görsel cazibe, beğeni sayılarına ve tüketime odaklanan sunum stilleri ön planda yer almaktadır. Bu sayede kültürel mirasın sağladığı bütüncül işlevler parçalanarak, ritüeller bireysel performanslar ve tüketim nesneleri haline gelmektedir. Buna karşın, Güney Kore'de yerel öykülerin ve aile geleneklerinin "Dijital Kültürel Miras Arşivleri" ile belgelenmesi; Japonya'da geleneksel sanatların "Yaşayan Ulusal Hazineler" unvanıyla korunması; Finlandiya'da gençlerin sosyal medya üzerinden çevrim içi müzelerle Sami halkının sözlü geleneklerini öğrenmesi gibi örnekler, dijitalleşmenin kültürel sürdürülebilirliğe katkıda bulunabileceğini göstermektedir. Benzer şekilde, Cezayir ve Fas'ta kadın iş gücünü kullanan geleneksel üretim tekniklerinin dijital platformlarda ekonomik ve kültürel değer olarak tanıtılması, aile temelli geleneğin dijital olanaklarla bir araya getirilebileceğini göstermektedir. 2025 yılının Türkiye'de Cumhurbaşkanlığı tarafından "Aile Yılı" ilan edilmesi, bu bağlamda büyük bir stratejik öneme sahiptir. Bu ilan, yalnızca aile yapısının korunması değil, aynı zamanda kültürel sürekliliğin dijitalleşme ile uyumlu biçimde sürdürülmesi için bir fırsat sunmaktadır. Bu doğrultuda, yalnızca bireysel bilinç değil, kurumsal, akademik ve toplumsal ölçekte bütünlük çalışmaları geliştirilmelidir. Türkiye'de de aile odaklı kültürel miras aktarımı için çok boyutlu stratejiler ve somut uygulamalar yürütülmektedir:

Millî Eğitim Bakanlığı, lise ve üniversite ders kitaplarında aile, değerler eğitimi ve kültürel miras konularını işlemektedir. Mesela, "Hayat Bilgisi", "Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi" gibi ders kitaplarında "aile içindeki dayanışma" ve "ritüel uygulamaları" temaları ele alınmaktadır.

Yüksek öğrenimde, Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi'nin "Aile Danışmanlığı Sertifika Programı" ve Sakarya Üniversitesi'nin "Aile ve Toplum Hizmetleri" yüksek lisans programı gibi kurslar, ailenin kültürel ve sosyal yönlerini kuramsal temellerle pekiştirmektedir.

Kültür ve Turizm Bakanlığı ile TİKA, "Somut Olmayan Kültürel Miras Taşıyıcıları" listesine aile merkezli anlatıcılar, şefler ve geleneksel zanaatkarları eklemektedir. 2024 senesinde Manisa'dan "bölgesel düğün yemekleri ustası" Hakkı Usta bu kapsamda yer almıştır.

RTÜK tarafından desteklenen ve toplum üzerinde de oldukça etkili olan kamu spotları ile "Aile Olmak" ve "Birlikte Vakit Geçirmek" konulu içerikler, televizyon ve dijital medya üzerinden etkili olmaktadır. (Örnek: 2023 yılında TRT'de yayınlanan "Aile Saati" kamu spotu.) Aynı şekilde "Seksenler, Balkan Ninnisi, Yedi Numara, İkinci Bahar, Ekmek Teknesi" gibi diziler de çokça izlenmektedir.

Sinemada da aile konusunu işleyen filmler bulunmaktadır. Örneğin, "Ayla", "Bizim İçin Şampiyon", "7. Koğuştaki Mucize" "Babam ve Oğlum" gibi filmler yalnızca duygusal bağları değil, kültürel değerleri de sinematografik olarak temsil etmektedir.

Sosyal medya projeleri kapsamında "#AiledeKültür" etiketiyle Kültür Bakanlığı 2024 yılında sosyal medya kullanıcılarını ailede yaşanan gelenekleri, mutfak pratiklerini ve eski fotoğrafları paylaşmaya teşvik eden kampanyalar düzenlemiştir.

Belediyeler, örneğin Konya ve Bursa Büyükşehir Belediyeleri, “Aile Kültür Günleri” ve “Geçmişten Günümüze Sofra Kültürü” gibi etkinliklerle yerel halkı geleneksel mutfak, ritüel ve el sanatlarına dayalı atölyelere katılmaya özendirmiştir.

Aynı yaklaşım, bazı üniversitelerin yürüttüğü projelerde de görülmektedir. Anadolu Üniversitesi İletişim Fakültesi tarafından geliştirilen “Dijitalde Aile İmgeleri” projesiyle, sosyal medya içeriklerinde geleneksel aile temsilleri incelenmiş; Boğaziçi Üniversitesi Halk Kültürü Araştırmaları Grubu ise dijital halkbilimi kapsamında “Aile Ritüelleri ve Sosyal Medya” konulu atölyeler düzenlemiştir.

Bu örnekler göstermektedir ki, kültürel mirasın sürdürülebilirliği için aile kurumunun dijital çağın dinamikleriyle bütünleşik bir biçimde desteklenmesi gerekmektedir. Bu bağlamda, Türkiye’de yerel yönetimler, üniversiteler ve kültürel miras aktörlerinin iş birliğiyle aşağıdaki çok boyutlu stratejik öneriler geliştirilebilir:

Geçiş Dönemi Ritüellerinin Dijital Belgesel, Video ve Sesli Anlatımlarla Arşivlenmesi: Geçiş dönemleri olan doğum, evlilik ve ölüm törenleri; kültürel hafızanın sembolik derinliğe sahip öğeleri arasında yer alır. Bu ritüellerin görsel-işitsel ortamda belgelenmesi hem kültürel sürekliliği sağlamak hem de akademik ve dijital platformlarda erişilebilirliğini artırmak açısından önemlidir. Türkiye’de TRT Arşiv ve Anadolu Ajansı tarafından yapılan “Yüz Yıllık Ritüeller” belgesel serileri, Anadolu’da farklı bölgelerde uygulanan düğün, sünnet ve ölüm ritüellerini video formatında arşivlemiştir. Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi’nin yürüttüğü bir proje kapsamında Alevi-Bektaşî geleneklerinde geçiş ritüelleri videoya alınarak dijital platformlara aktarılmıştır. Yurtdışında, Smithsonian Institution tarafından gerçekleştirilen “Rites of Passage Across Cultures” dijital serisi, farklı toplulukların doğum, evlilik ve cenaze törenlerini kayda almış ve açık erişime sunmuştur. Bu seri, kültürel çeşitliliği dijital ortamda görünür kılmıştır. Avrupa’daki Türk diasporası için de benzer çalışmalar yapılmaktadır. Hollanda’daki TURKUAZ Kültürel Arşiv Derneği, yaşlılardan derlenen evlilik ve cenaze ritüellerini toplamıştır. Anlatılar ses kayıtlarına dönüştürülmüş, törenler video belgelerle arşivlenmiştir. Böylece diaspora kültürü hem korunmuş hem de dijital alanda paylaşılabılır hâle gelmiştir.

Kadın emeği, mutfak kültürünün temel taşıyıcısıdır. Sözlü tarifler, günlük pratikler ve sofraya düzenleri bu emeğin ürünüdür. Bu unsurlar, nesiller arasında bağı güçlendirir. Kültürel üretim görsel-işitsel belgelerle kayıt altına alındığında toplumsal cinsiyet temelli hafıza da korunur. Gaziantep Büyükşehir Belediyesi, “Geleneksel Antep Mutfağı” projesiyle yaşlı kadınların mutfak deneyimlerini videolarla belgelemiştir. Kars Valiliği ile UNESCO Türkiye Millî Komisyonu, “Kars Kadınları Anlatıyor” projesinde sözlü tarih yöntemini kullanmıştır. Lyon ve Strasbourg’daki kadın kooperatifleri, mutfak eğitimleri düzenleyerek hem Fransız toplumuyla kültürel bağlar kurmuştur hem de Türk mutfağını dijital tarif kitapları ve YouTube videoları üzerinden yaşatmıştır. Kanada’da Alberta Üniversitesi’nin “Indigenous Women’s Food Narratives” arşivi, yerli kadınların mutfak pratiklerini sesli anlatı ve görsel içerikle kaydetmiştir. Bu model, diaspora kadınlarının mutfak belleğinin aktarımı için örnek niteliği taşır.

Genç Kuşaklara Yönelik Dijital Medya Okuryazarlığı Eğitimlerinde, Aile Bağlı Kültürel Değerlerin İçerik Olarak Entegre Edilmesi: Günümüzde gençlerin dijital ortamlarda maruz kaldığı içerikler değer eğitiminde güçlü bir rol oynamaktadır. Bu nedenle medya okuryazarlığı yalnızca teknik değil, etik ve kültürel boyutları da içermelidir. Millî Eğitim Bakanlığı’nın “Gelenekten Geleceğe Medya” adlı modülünde aile değerleri, kültürel miras ve görsel içerik okuryazarlığı bir arada ele alınmakta, öğrencilere dijital kültür içeriği üretme bilinci kazandırılmaktadır. İstanbul Büyükşehir Belediyesi Gençlik Meclisi, “Dijital Kültür Atölyeleri” kapsamında ailede kültür aktarımı temalı TikTok ve YouTube içerik üretimi çalışmaları yürütmektedir. Almanya’nın Berlin eyaletinde faaliyet gösteren Haus der Kulturen der Welt (Dünya Kültürleri Evi), göçmen gençlere yönelik medya üretim atölyelerinde aile hikâyelerini kısa film ve dijital hikâye formatında anlatmaları için destek sağlamaktadır.

Kültürel miras taşıyıcılarının kayıt altına alınması büyük önem taşır. Aşçılar, hikâye anlatıcıları, halk müziği icracıları ve zanaatkarlar bu taşıyıcılar arasında yer alır. Bilgileri dijital ortama aktarılmazsa kültürel aktarım kopma

tehlikesiyle karşılaşır. UNESCO’nun Türkiye’de yürüttüğü Yaşayan İnsan Hazine Programı buna örnektir. 2023’te 21 usta belgesel videolarla ve söyleşilerle tanıtılmıştır. Kültür Bakanlığı’nın KÜLTÜRPORTALI platformu da illere göre kültürel miras taşıyıcılarını video içerikleriyle sunmaktadır. Londra’daki Turkish Cultural Centre UK, Türk halk müziği sanatçıları dijital konserler ve arşivlerle yaşatmaktadır. Üsküp Türk Derneği ise halk hikâyecilerini sesli kitaplara dönüştürerek gençlere ulaştırmayı amaçlamaktadır.

Yurt Dışındaki Diaspora Ailelerinin Kültürel Pratiklerinin Dijital Projelerle Desteklenmesi: Yabancı göçmen ailelerdeki kültürel uygulamalar dijital görevler aracılığıyla sürdürülmektedir. Göçle başka ülkelere taşınan ailelerin kültürel pratikleri, yaşadıkları ülkenin geleneksel yöntemlerinden farklı biçimlerde gerçekleşmektedir. Bu evrimsel süreç ve yeni formlar, kültürün korunmasına katkı sağlamaktadır. Hollanda’da Leiden Üniversitesi Türkoloji bölümü, Türk ailelerinin geleneksel pratiklerini belgeleyen dijital bir müze geliştirmiştir. Avusturya’da Viyana Yunus Emre Enstitüsü “Aileden Ekran” adlı kısa film projesiyle, Avrupa’da yaşayan genç Türklerin aile kültürlerini video aracılığıyla ifade etmelerini teşvik etmiştir. Avustralya’da Melbourne Türkiye Derneği, göçmen ailelerin videolarını dijital bir harita üzerinde toplamış ve bu kayıtları erişime açmıştır. Berlin’de ise Türk topluluğu, “Kültürle Büyümek” adlı Dijital Fotoğraf Arşivi Projesi kapsamında çocukların aile kültürlerini, geleneksel tatillerini ve günlük yaşam pratiklerini belgelemiştir.

Sonuç olarak aile, kültürel mirasın yalnızca taşıyıcısı değil; aynı zamanda onu biçimlendiren, yorumlayan ve gelecek kuşaklara aktaran aktif bir çekirdek yapısıdır. Dijitalleşme, kültürel değerlerin geniş kitlelere ulaşmasını mümkün kılarken, içeriklerin bağlam ve sembolik derinliklerini koruyacak stratejilerin geliştirilmesini zorunlu kılmaktadır. 2025 Aile Yılı, bu doğrultuda bütüncül kültürel politikaların uygulanması, disiplinlerarası araştırmaların teşvik edilmesi ve yerel ile dijital uygulamalar arasında denge kurulması için önemli bir fırsat sunmaktadır. Kültürel mirasın korunması ve kuşaklar arası aktarımı, ailenin kültürel kimlik ve toplumsal dayanışma bağlamında yeniden merkezde konumlandırılmasına bağlıdır. Bu nedenle Türkiye’de üniversitelerin disiplinlerarası projelerle aile temelli ritüelleri dijitalleştirilmesi, yerel yönetimlerin atölye ve festivaller yoluyla bu uygulamaları görünür kılması, dijital mecralarda sanal sergiler ve eğitim içeriklerinin oluşturulması, ulusal politikaların ise UNESCO çerçevesinde kuşaklar arası aktarımı desteklemesi gerekmektedir. Çok boyutlu bir yaklaşım, aileyi dijital çağın dinamikleriyle uyumlu biçimde yeniden kültürel merkeze yerleştirecektir.

Resim 1. Anadolu’da geleneksel kına gecesi ritüelinden bir sahneleme

Kaynak: Safranbolu Kültür Turizm Vakfı, Ahmet Akçasu’nun Arşivinden

Resim 2. Osmanlı minyatüründe lohusa kadın ve eşinin tasviri

Kaynak: Topkapı Sarayı Müzesi Arşivi, 17. Yüzyıl

Resim 3. Türk kültüründe ölüm sonrası dua eşliğinde helva dağıtımı

Kaynak: Anadolu Ajansı Arşivi, 2023

Resim 4. Osmanlı minyatüründe misafir ağırlama ve sofrada paylaşımı temsili

Kaynak: Topkapı Sarayı Arşivi, 16. Yüzyıl

Resim 5. Japonya'da Shichi-Go-San töreninden bir sahne

Kaynak: UNESCO, 2023, Kültürel Miras Dijital Arşivleri

Resim 6. Yoruba düğün töreninden bir sahne

Kaynak: UNESCO, 2023, Kültürel Miras Dijital Arşivleri

Resim 7. Geleneksel Türk ailesinde el öpme, bayramlaşma ve ikram kültürünü yansıtan bir sahne

Kaynak: Anadolu Ajansı Arşivi, 2023

KAYNAKLAR

- Appadurai, A. (1981). Gastro-politics in Hindu South Asia. *American Ethnologist*, 8(3), 494–511.
- Awokesinro, A. O. (2021). Performance and aesthetics in contemporary Yoruba traditional marriage ceremony. *Discourse, Humanities and Social Sciences Review*. SSRN. <https://doi.org/10.2139/ssrn.395063426>
- Buhârî, M. b. İ. (n.d.). *el-Câmi 'u's-Sahîh*. Erişim adresi: <https://kuran.diyaret.gov.tr/>
- Campbell, C. (2012). The secret religion of the educated classes and the cultural contradictions of capitalism. In C. Edgell, J. Gerteis, & L. Hartmann (Eds.), *Religion and the cultural turn: Essays in honor of Nancy Tatom Ammerman* (pp. 109–128). Bingley: Emerald Group Publishing.
- Campbell, H. (2012). Understanding the relationship between religion and the internet. *Journal of Media and Religion*, 11(3), 64-93.
- Curkan, S. C., Kasaroğlu, K., & Avcı, N. (2022). Türkiye'deki Ramazan ritüelleri ve şehirlerin gastronomik kimlikleri ile ilişkilendirilmesi [The link between Ramadan rituals in Turkey and gastronomic identity of cities]. *Gastroia: Journal of Gastronomy and Travel Research*, 6(1), 103–122. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/2049999>
- Dağı, F., & Minez, O. (2022). Türklerde ölüm ve yemek ritüelleri. *Journal of Humanities and Tourism Research*, 12(3), 669–677.
- Douglas, M. (1972). Deciphering a meal. *Daedalus*, 101(1), 61–81.
- Gere, C. (2008). *Digital Culture*. Reaktion Books.
- González, R. V. (2019). Coming of Age in the Digital Barrio: Quinceañera as a Product in Cultural Economies Online. In *Quinceañera Style: Social Belonging and Latinx Consumer Identities* (pp. 86–119). University of Texas Press. <https://doi.org/10.7560/319680-006>
- Goody, J. (1982). *Cooking, Cuisine and Class: A Study in Comparative Sociology*. Cambridge: Cambridge University Press.

- Güvenç, B. (1995). *Kültür ve eğitim: Derlemeler*. Gündoğan Yayınları.
- Hjarvard, S. (2011). *The mediatization of culture and society*. London: Routledge.
- Irmak, Y. (2024). Tören yemeklerinin işlevleri üzerine bir değerlendirme. *Milli Folklor*, 36(151), 1–14.
- Kalafat, Y., & Ulutin, H. H. (2015). Karşılaştırmalı Gacal-Gerlova-Çıtak-Tozluk Türkleri halk inançları / Comparatively “Gacal-Gerlov-Citak-Tozluk Turks” folk beliefs. *Kültür Evreni*, 26, 32–49.
- Kirshenblatt-Gimblett, B. (2004). Intangible heritage as metacultural production. *Museum International*, 56(1–2), 52–65.
- Kunt, S. (2023). Dijitalleşme çağında kültürel mirası yeniden yorumlamak. *Kültürel Miras Araştırmaları Dergisi*, 4(2), 49–60. <https://doi.org/10.59127/kulmira.1364908>
- Lévi-Strauss, C. (1966). The culinary triangle. *Partisan Review*, 33(4), 586–595.
- Müslim, M. b. H. (n.d.). *Sahîh-i Müslim*. Erişim adresi: <https://kuran.diyanet.gov.tr/>
- Baz Fatih Çağatay, & Özdemir, Ö. (2018). Sosyal medyanın geleneksel yemek kültürüne etkisi. 3. Uluslararası El Ruha Sosyal Bilimler Kongresi, 165-171.
- Öztürkmen, A. (1998). *Türkiye’de folklor ve milliyetçilik*. İletişim Yayınları.
- Sarıtuñç, B. (2022). Üniversite gençliğinin din ve değerler eğitimi açısından sosyal medya deneyimi (Bursa Uludağ Üniversitesi örneği) [Doktora tezi, Bursa Uludağ Üniversitesi]. YÖK Tez Merkezi.
- Shiri, A., Howard, D. L., & Farnel, S. (2021, May). Indigenous digital storytelling for cultural heritage access and preservation. In *Proceedings of the Annual Conference of CAIS / Actes du congrès annuel de l’ACSI*.
- Smith, L. (2006). *Uses of Heritage*. Routledge.
- Smith, L. V& Akagawa, N. (2009). *Intangible Heritage*. Routledge.
- Şanlıer, N., Cömert, M. ve Durlu Özkaya, F. (2012). Gençlerin Türk mutfağına bakış açısı. *Milli Folklor*, 24(94), 152–161.
- Turğut, F. (2017). Tarihsel süreçte aile kurumunun dönüşümü ve geleceğine yönelik çıkarımlar. *Medeniyet ve Toplum*, 1(1), 93–117.
- Kur’an-ı Kerim meali, Türkiye Diyanet Vakfı. (2003). Ankara: TDV Yayınları. Erişim adresi: <https://kuran.diyanet.gov.tr/>
- UNESCO (2003). *Convention for the Safeguarding of the Intangible Cultural Heritage*.
- Van Gennep, A. (1960). *The Rites of Passage*. University of Chicago Press.

Yıldız, F., & Akbaba, M. (2018). Cenaze ritüellerinde yemek ve toplumsal dayanışma. Halk Kültürü Araştırmaları Dergisi, 6(2), 87–104.

Yazarların Katkı Düzeyleri: Birinci Yazar %100.

Etik Komite Onayı: Çalışmada etik kurul iznine gerek yoktur.

Finansal Destek: Çalışmada finansal destek alınmamıştır

Çıkar Çatışması: Çalışmada potansiyel çıkar çatışması bulunmamaktadır.